

Sentegeurens, diepgroene smaragd langs de Zwalm

In 1978 (Jaar van het Dorp) werd Sint-Goriks-Oudenhove (in de volksmond “*Sentegeurens*”) een diepgroene smaragd langs de Zwalm genoemd. Je zal tijdens deze wandeling merken dat dit niet overdreven is, hoewel je de Zwalm zelf maar kortstondig zal zien. Maar het ongerepte landschap over de uitgestrekte kouters dat zich uitstrekt rondom de idyllische dorpskern spreekt boekdelen.

Afstand: 8 km

Wandeltijd: 2 uur (zonder pauzes)

Niet toegankelijk voor buggies, rolstoelen, etc. (maar een goed kaartlezer kan dit wel omzeilen)

Uitrusting: goed schoeisel en bij regenachtig weer of in natte perioden zeker goede wandelschoenen

Fysieke conditie: mag behoorlijk zijn

Terrein: $\frac{3}{4}$ over landwegen, er zijn wat hoogtemeters te verwerken want we gaan tot in de Zwalmvallei én moeten dus ook weer terug...

Wegbeschrijving: Voor deze prachtige wandeling maken we grotendeels gebruik van het netwerk van wandelknooppunten Zwalmvallei (www.wandelknooppunt.be). KP=knooppunt. Je kan deze app downloaden op je smartphone. Maar af en toe zullen we ook even afwijken van de wandelknooppunten: volg dus goed mee met de wegbeschrijving.

Drankgelegenheden:

T.h.v. KP 59: Boembekemolen, open op zondag van 14u tot 18u (april tot oktober).

Tussen KP 57 en 56: café In Bloemfontein, Langendries (mits omwegje)

T.h.v. KP 55: café Zavelput bij Lea, dinsdag gesloten (pintje à 1,20 euro....)

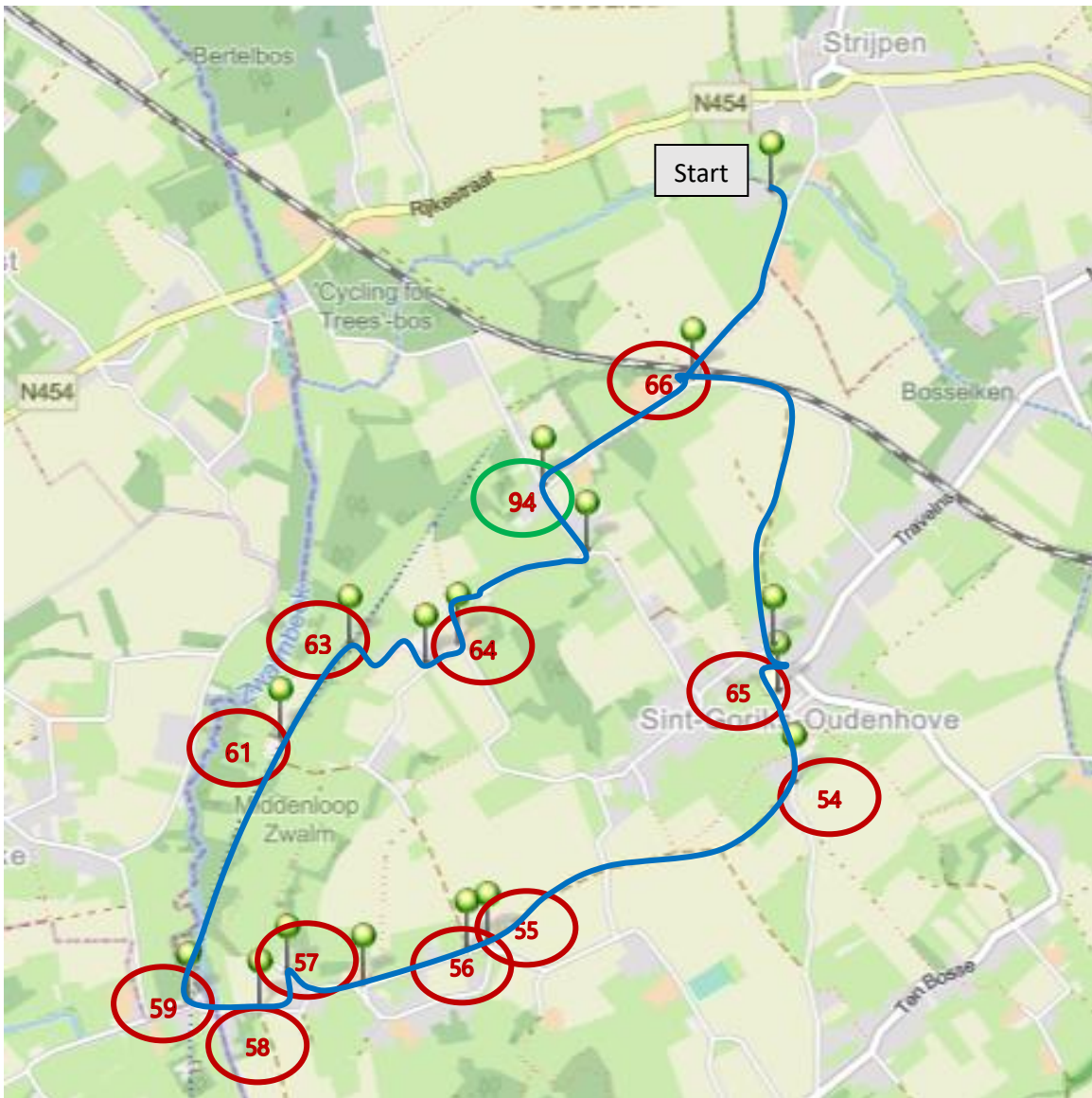
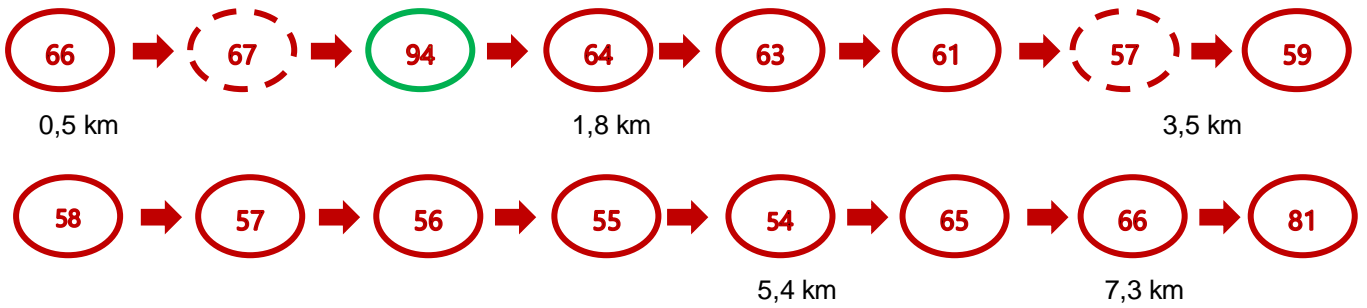
Tussen KP 54 en 65: Kruiswaterplein, Sint-Goriks-Oudenhove
café Huys te Oudenhove, dinsdag gesloten
café De Zondige Zeven, maan- en dinsdag gesloten

Begeleiding: je kan een gids/begeleider vragen die nog heel wat meer te vertellen heeft dan je in deze brochure vindt

Samenstelling: mei – juni 2020. Gelieve ons te laten weten of er wijzigingen opgetreden zijn aan de wegbeschrijving, of onduidelijkheden. Ook andere tips voor verbetering zijn welkom.

Wandelroute:

De voorgestelde route is op het kaartje in blauw gemarkeerd en verloopt langs de wandelknooppunten, behalve in het begin na KP 66 (dan volgen we even de groene fietsroute 94) en ook na KP 61 maken we even een sprongetje.

66

Verlaat *Kampernoelie* door de Molenhoek naar rechts te volgen in de richting van KP 66 langsheen de boerderij en een weide met lindebomen.

Al snel krijg je de eerste heuvel onder de voeten gepresenteerd.... We gaan deze heuvelrug oversteken en vervolgens afdalen, maar bij de brug aangekomen loont het de moeite om je even om te draaien en naar de “vallei van Strijpen” te kijken. Je ziet hier een typisch landschapselement van de Vlaamse Ardennen: een lange, brede en ondiepe vallei met in het dal een beek met (soms drassige) weilanden errond. Je herkent de loop van de Traveinsbeek aan de rij populieren. In de hoger en droger gelegen delen van de valleiwanden liggen steevast de akkers, die in onze streek vaak de naam “kouter” krijgen. Dit woord is afgeleid van het Latijnse woord *cultura*, wat “in cultuur brengen” of “vruchtbaar maken” betekent.

67

We gaan straks doorheen enkele grote kouters van *Sentegeurens* wandelen, maar eerst gaat het naar beneden in de richting van KP 67. Van op deze hoogte heb je links een mooi uitzicht op de Smiskouter en verder op de slanke kerktoren van Sint-Goriks-Oudenhove. In de periode maart-april heb je veel kans om hier Kievitten te zien: akker- en weidevogels met een smalle, lange kuif die acrobatische vluchten maken en een typische roep laten horen.

94

Opgelet! Wanneer je na 500 meter op de T-splitsing komt volg je naar links (Slijpstraat) in de richting van fietsknooppunt 94.

T.h.v. de volgende wegsplitsing is er aan de rechterkant van de weg, vlakbij de boerderij op de hoek en naast de wegwijzer van fietsknooppunt 94, een waterbouwkundige constructie.... Je mag gerust het deurtje openen, maar kruip er niet in. Je kijkt in een waterput die door een natuurlijke bron bevoorraad wordt zodat deze put nooit droog staat. Vroeger was dit de publieke waterbevoorradingsplaats voor de bewoners van dit gehucht.

Volg de richting van FK 94 en draai het Steenland naar rechts in. In de draai en net voor je de afdaling aanvat krijg je de massieve toren van de “kathedraal van de Zwalmstreek” te zien: de kerk van Rozebeke (wil je die wel eens van dichtbij zien, dan hebben we nog een andere wandeling in petto).

64

T.h.v. de witgekalkte Wolvenhoeve bereik je KP 64. De naam van de hoeve én van de straat (Wolvenhoek) verwijzen naar de dieren die hier vroeger gespot werden. Voor zover we weten zijn er nog geen wolven in de Vlaamse Ardennen waargenomen, maar da's allicht een kwestie van tijd....

63

Bij het naar KP 63 gaan kom je langsheen een smal paadje waar vroeger menig koebeest ook moest passeren. Zou het daarom zijn dat de oude, knoestige, dikke knotwilgen hier met prikkeldraad omwikkeld zijn? Neen hoor.... het heeft te maken met de Exmoor-pony's die op de weide lopen en ook wel een stuk schors lusten, maar dat mag niet....

Zodra je de koebrug overgestoken bent zie je aan de andere kant van het wandelpad (vroegere spoorweg) een weide (waar de koeien heen moesten). Deze loopt tot aan de Zwalm. Dit gebied is bijzonder drassig als gevolg van bronnen en omdat het water van de zachte helling achter jou in de richting van de Zwalm afloopt. Vooral in de natte perioden stonden de koeien én de mensen hier dan ook met de voeten letterlijk in het water. “In d'n tijd dat er nog strenge winters waren” bevroor de watervlakte en kwamen de sportievelingen van *Sentegeurens* en omstreken hier ijsschaatsen. Volgens de overlevering gebeurde dit in de 19de eeuw en begin van de 20ste eeuw. Zou de klimaatopwarming reeds zo lang bezig zijn...?

61

We zijn intussen op het Mijnwerkerspad terechtgekomen: de tot wandel- en fietspad omgebouwde spoorweglijn 82. Oorspronkelijk bracht de trein op één spoor de mijnwerkers van deze streek (Zottegem, Rozebeke, Michelbeke, Nederbrakel) naar Ronse en vandaar reed de trein verder naar de mijnbekkens van Henegouwen (het mijnbekken van de Borinage, La Louvière, Bernissart). Voor dag en dauw stapten de fossemannen op de fossetrein en 's avonds kwamen ze terug. In het verder gelegen Nederbrakel was er zelfs een mijnschool. Overdag maakten gewone mensen ook gebruik van deze stoomtrein: om naar school te gaan in Nederbrakel of Zottegem bijvoorbeeld of een familiebezoek te brengen in één van de dorpjes langsheen de spoorlijn die tot in Ronse liep. De mensen uit het gehucht Wolvenhoek moesten dan wel naar het "station" wandelen dat we straks zullen tegenkomen.

61

Het beheer van de berm is in handen van Natuurpunt dat zorgt voor de aanleg van bosjes en weiden langsheen het Mijnwerkerspad waardoor een bijzondere fauna en flora ontstaan is.

57

Intussen loop je hier in de vallei van de Zwalm die zich aan jouw rechterkant doorheen het landschap slingert. "Zwalm" verwijst naar zwellend, kolkend water. Momenteel is het een rustige beek geworden maar duizenden jaren geleden zal er ongetwijfeld meer stroming op gezeten hebben. Een andere naamsverklaring is dat Zwalm verwijst naar "swel" wat branden betekent, oftewel dampend water. Als je hier 's ochtends in de zomer komt wandelen kan je ongetwijfeld een damp boven de beek zien hangen (maar dat zie je elders natuurlijk ook...).

Opgelet! Ga niet links omhoog in de richting van KP 57 maar ga verder op het mijnwerkerspad over het bruggetje waar je de Zwalm onder het Mijnwerkerspad ziet doorlopen.

Zo'n 50 meter voorbij de kruising met de Zwalm zie je rechts nog enkele oude betonplaten in de grond zitten: het zijn de resten van het station Boembeke waar de mensen uit de buurt en uit Rozebeke (aan de andere kant van de Zwalm) de stoomtrein konden nemen, hetzij naar Brakel of Ronse, hetzij naar Zottegem. De spoorlijn en het stationnetje verdwenen in 1963. Op het infobord kan je lezen in welke omstandigheden de koolputters (mijnwerkers) elke dag tweemaal 3 uur op de trein zaten.

59

T.h.v. KP 59 verlaten we het Mijnwerkerspad en bereiden ons voor op de beklimming van de Hostellerie: een helling die soms 8% bedraagt en 1300 meter lang is, maar wij doen dit niet in één keer.....

Indien het vandaag zon- of feestdag is kan je in de Boembekemolen terecht voor een drankje. Het is de meest stroomopwaarts gelegen watermolen op de Zwalm die ontspringt in de bossen van Vloesberg. De watermolen gaat minstens terug tot de 14de eeuw. Hij bevindt zich van oudsher op een "driedorpenpunt", namelijk van Michelbeke (Brakel), Sint-Goriks-Oudenhove en Rozebeke (Zwalm). De molen zelf staat op grondgebied Michelbeke, over 't water is het Sint-Goriks-Oudenhove. De watermolen was actief tot 1967 toen molenaar Leon De Poorter omkwam bij schermutselingen met de rijkswacht tijdens een boerenbetoging in Oudenaarde (...). Leegstand en verval waren het gevolg. In 2001 verwierf Wielewaal/Natuurpunt vzw deze sterk verwaarloosde site en slaagde erin om het gebouw, het waterrad en de onmiddellijke omgeving geslaagd te renoveren. Je kan binnen in de molen nog de maalstenen zien en de dieselmotor die gebruikt werd om de molen optimaal te laten renderen wanneer de waterstand niet hoog genoeg was.

Van hieruit vertrekken ook enkele plaatselijke bepilde wandelingen, grotendeels doorheen de weilanden en bossen die Natuurpunt in beheer heeft. Je kan gratis een foldertje meenemen in het kastje aan de muur. Wij bevelen in het bijzonder het Wardpad (5,3 km) en het

Boterhoekpad (6,5 km) aan. De andere wandelingen kan je ook ontdekken met onze Kampernoeliewandelingen.

58

Aan de andere kant van 't water werd in 1995 door het Provinciebestuur Oost-Vlaanderen het sluisstelsel vernieuwd en een vistrap aangelegd om stroomopwaartse vismigratie toe te laten. Dit moest van Europa... Heel efficiënt bleek de vistrap echter niet te zijn en de "Zwalmforel" zwemt nog steeds niet tegen de stroom in... Misschien een idee om eens "vis uit de streek" te bakken - op het vel is hij smakelijkst... maar vergeet het w-tje niet weg te halen....

Tegenover de vistrap is een knap gerestaureerde hoeve te zien die men hier d'Hostellerie noemt. Hier woonde in de vorige eeuw de familie Van De Meersschaut die jarenlang de burgemeester van Sint-Goriks-Oudenhove leverde. Steevast was een hereboer burgemeester van het dorp. In 1938 werd de jonge dochter des huizes, Zaïra, zelfs verkozen tot burgemeester: de eerste vrouwelijke burgemeester van de streek (van de toekomstige fusiegemeente Zottegem). In de jaren '70 van vorige eeuw was hier een hotel-restaurant gevestigd: vandaar de naam "Hostellerie". Herken je de smeedijzeren figuur in de voorgevel van deze hoeve?

58

De kapel te Boembeke (ook recent gerestaureerd) en de er net achter gelegen hoogstamboomgaard behoren ook toe aan Natuurpunt. Van de appels in de boomgaard wordt voor de vzw Boembekemolen een bier gebrouwen ("Luiwerk" genaamd). Heb je het geproefd? Indien niet: nog een reden om eens terug te komen... Indien je bij KP 58 even kort de aardeweg inwandelt, krijg je een goed zicht op de authentieke boomgaard met hoogstammige fruitbomen. De wandeling zelf gaat echter nog even verder over het beton en naar boven....

57

Net voorbij KP 57 is er een pittig stukje asfalt en dan klinkers. "In d'n tijd, toen het nog strenge winters waren", speelden de kinderen van de Langendries hier met de slede en kwamen ze met een duizelingwekkende snelheid naar beneden gegleden (althans volgens de mondelinge overlevering).

56

Wanneer je in de draai gekomen bent waar "Onze Lieve Heer" in de hoek staat, gaat onze wandeling verder naar KP 56 via de Verrendries. Heb je zin om een spelletje te krulbollen, dan volg je de Langendries (je verlaat dus even het knooppuntennetwerk) en zo'n 200 meter verder vind je aan de linkerkant café *In Bloemfontein*. Men spreekt er geen Afrikaans, maar hier bevindt zich wel een unieke binnenbolbaan waar je kan krulbollen. Op een leemvloer rollen of schieten de spelers hun houten krulbol naar een houten stek in de grond. Een tof idee overigens om met de vrienden of familie eens tot hier af te zakken op een avond of namiddag. Eigenaar Sylvain geeft maar al te graag een kleine demonstratie en legt de regels uit.

55

Met of zonder een spelletje krulbollen, na wat zachtjes klimmen kom je aan op "D'n Dries" waar zich nu nog het authentieke dorpscafé *In de Zavelput* bevindt. Hier kan je een pint of frisdrank krijgen voor allicht de meest democratische prijs van de streek (1,20 euro).

Dit café was ook het decor voor een scène in de film "Flying home" van Dominique Deruddere (2014) over een Vlaamse duivenmelker (Jan Declair) die zijn prijsduif niet wou verkopen aan een rijke sjeik uit Dubai. De knappe Jamie Doman (hoofdrol in "Fifty Shades of Grey" uit 2015) speelde hier een scène samen met de kleindochter van de duivenmelker, de Vlaamse actrice Charlotte De Bruyn. Als je hier iets gaat drinken zit je misschien wel op de stoel waar deze Amerikaanse steracteur ook op gezeten heeft... En Lea zal die stoel zeker niet afgewassen hebben...

In veel gemeenten verwijst de plaatsnaam Dries naar een plein waar wegen samenkomen die men 's avonds kon afsluiten zodat het vee dat men op het plein verzamelde, niet kon ontsnappen of niet ten prooi viel aan roofdieren. Hier werd deze functie echter nooit gebruikt, maar de naam Dries kwam er wegens de gelijkenis met een echte Dries.

Alle straten in de buurt verwijzen er naar met een beeldig adjectief: de Langendries, de Verrendries (waar we net doorwandelden), wat verder de Kortendries en wij wandelen nu verder langsheen het Driesbaantje in de richting van KP 54.

54

Het Driesbaantje wordt ook de Kruisweg genaamd. Je zal straks merken waarom. Je voelt in alle geval dat je in de richting van de "top" aan het wandelen bent. Aan de linkerzijde kan je aan de horizon de KBC toren van Gent herkennen, evenals de windmolens langs de E 40.

De uitgestrekte kouter waar we doorheen lopen is zo'n typische uitgestrekte kouter in *Sentegeurens*: de Verrekouter ("ver" want we zijn "ver" van het centrum, t.t.z. de kerk). Weet je nog waar het woord kouter vandaan komt? Van het Latijnse "cultura" wat vruchtbaar maken betekent. Oorspronkelijk stonden hier uitgebreide wouden maar de mens heeft deze geroid en vruchtbaar gemaakt voor akkerbouw. Op deze hoogte was de grond immers minder nat maar bevindt zich heel vruchtbare kleigrond.

Wanneer je het asfalt t.h.v. de Kruis-Lieve-Heer naast de meidoorn oversteekt, stijgt het nog beetje en kom je terecht op de Molenkouter. De naam spreekt voor zich: een uitgestrekte vruchtbare strook akkerland waar op het hoogste punt (je zal straks wel voelen waar dit is) een windmolen stond. In *Sentegeurens* noemt men deze kouter ook "D'n Hoop". Je bevindt je nu op 90 meter boven de zeespiegel en aan de horizon in Noord-Westelijke richting is de KBC toren van Gent te zien. De "coorenwintmolen" die hier sedert jaar en dag stond is in 1893 afgebrand en werd niet meer heropgebouwd.

Mocht je deze stijgende landweg knap lastig gevonden hebben, denk dan eens aan de bewoners van de Dries of die van Boembeke, die langs deze landwegen wekelijks naar de H. Mis moesten komen in de dorpskerk.... Gelukkig voor hen, en voor jullie, kon men de vermoeidheid doorspoelen in één van de cafés op het dorpsplein.

65

Terwijl je richting kerk wandelt zie je links in het dal een hoeve liggen temidden van een glooiend weidandschap. Op deze plaats stond ooit het hof van de heren van Oudenhove. Daar verwijst de naam van dit dorp naar: er was ooit (in de Middeleeuwen) een (oud) hof met een omwalde woning, een brug over de wal, een dreef naar de toegangspoort, stallingen, een boomgaard, veel gronden, een windmolen, enz... Pas tijdens de Franse overheersing (na de dito revolutie) eind 18de eeuw kwam een einde aan dit grootgrondbezit (hier en elders).

In *Sentegeurens* bezit de kerk sedert 1729 een heel bijzonder relikwie: enkele splinters van het kruis waar Christus aan gestorven is! Sedert dan worden elk jaar deze splinters even gedompeld in een grote kom water. De pastoor doet dan nog een zegenend gebaar en klaar is Kees: het Kruiswater is klaar. Volgens de gelovige inwoners van *Sentegeurens* beschermt Kruiswater beter dan wijwater tegen onheil en andere ongemakken. Vandaar de naam voor dit stemmig dorpspleintje: Kruiswaterplein.

Het loont de moeite om even naar het kerkje te gaan kijken dat overdag gewoonlijk open is.

Dit kerkje ter ere van Sint-Gaugericus (Sint-Goriks) gaat minstens terug tot de 12de eeuw maar grote delen die we nu nog zien dateren uit de 16de-17de eeuw. Om de kerk te (ver)bouwen maakten de lokale bewoners onder meer gebruik van bruine en witgele stenen die ze in de streek ontgonnen. En die stenen gaan zomaar eventjes 50 miljoen (!) jaar terug, namelijk naar

de tijd dat je hier nog met je voeten - en de rest - in het water stond. Tussen 50 en 2 miljoen jaar geleden was het grootste deel van Vlaanderen door de zee overspoeld. Toen de zee wegtrok bleef het zand liggen en versteende het tot zandsteen: da's de witgele steen die we Balegemse (of Lediaanse) steen noemen en waarin je – als je heel goed kijkt - nog fossielen uit de zee kan zien. De hier overvloedig gebruikte bruine steen is een zandsteen waar ijzer in zit dat door het zonlicht gaan oxideren is (“roesten”) waardoor hij een roodbruine kleur kreeg. In de voorgevel, rechts en links van de ingang deur, herken je in visgraatmotief een baksteenkleurige steen: het zijn dakpannen die afkomstig zijn van Romeinse huizen en door latere bewoners herbruikt werden. We mogen dus veronderstellen dat hier ooit ook een Romeinse villa gestaan heeft (misschien wel op de plaats waar later het Hof te Oudenhove kwam te staan).

Wandel eens rond de kerk in tegenwijzerzin. Je ziet aan de zuidelijke gevel nog beter de ijzerzandsteen met hier en daar bleke Balegemse kalkzandsteen ertussen. Hier zijn ook nog de contouren zichtbaar van de lijkdeur: langs deze deur werd het dode lichaam na de begrafenisdienst naar buiten gedragen om begraven te worden; het was de kortste weg naar het kerkhof.

Wat verder zie je in het zijtorentje 2 maskers, tevens in ijzerzandsteen. Waarom die maskers hier zitten laten we over aan jullie verbeelding.... maar er zijn wel enkele verklaringen... Daar kunnen we bij jullie terugkeer in *Kampernoelie* nog eens een boompje over opzetten....

Ga ook eens naar binnen in dit stemmige kerkje ter ere van de heilige Gorik. Hij was in de 6de eeuw bisschop van Kamerijk (nu Cambrai in Noord-Frankrijk) en was heel ijverig in het bekeren van de “heidene” (onze voorouders dus) tot het Christendom. Bovendien verrichtte hij enkele wonderen (melaatsen genezen, boeien van gevangen Christenen als een Houdini avant-la-lettre losmaken) en werd hij snel heilig verklaard. In de kerk wordt hij driemaal afgebeeld: vind je deze afbeeldingen?

Er is een vrij traditioneel beeld van Gorik als bisschop op het zijaltaar – men vindt zijn buste op de preekstoel (wat vrij ongewoon is want hier worden in de regel de evangelisten of de kerkvaders afgebeeld) – en er staat in het koor een moderner beeld uit 1966 van de genezingschenkende bisschop Gorik, een beeld dat door de hier residerende pastoor Van der Wulst gesculpteerd werd.

Je kan alvorens de dorpskern te verlaten nog even “krassen en ruiken” aan de natuursteen (arduin) die opgesteld staat naast de oprit naar de hoeve rechtover de ingang van de kerk. Je zou de rotte zwavelgeur van fossielen moeten ruiken... Maar je moet er dan wel met je neus op zitten tijdens het krabben. Dit is het gevolg van rotting van dood materiaal miljoenen jaren geleden en als je krast komt deze geur nog vrij, althans volgens Regionaal Landschap Vlaamse Ardennen die her en der in onze regio dergelijke belevingsinstallaties neergezet heeft. Deze vormen van landschapsbeleving krijgen tegenwoordig de voorkeur i.p.v. de “landschapsvervuilende infoborden” (dixit een lokale politicus).

 66 Aan de andere kant van de kerk - schuin tegenover café De Zondige Zeven - is Feelken's hof. Een ommuurde boerderij waar het op woensdag- en zaterdagmiddag heel lekker kan ruiken naar vers gebakken brood in alle soorten en gewichten: misschien een tip voor morgenvroeg.... maar je moet het brood nu wel meenemen.

Wij verlaten – al of niet na de lokale dranksluiterijen bezocht te hebben – stilaan *Sentegeurens* en zullen na het asfalt van de Smisstraat en de Ruitersstraat (je raadt het al: in dit dorp had/heeft men ook iets met paarden en ruiters) terug in een weids akkerland terecht komen: de Smiskouter. Deze bevindt zich op de grens met Strijpen.

Bij KP 66 zie je de vallei van dit dorp liggen. 500 meter dieper zijn we terug bij Kampernoelie. En zo zijn we intussen een kleine 8 km verder.... Overdreef men in 1978 toen men *Sentegeurens* een diepgroene smaragd langs de Zwalm noemde?